

Libanon

– grænsekonflikter peger på langvarig uro

Peter Seeberg

Den aktuelle uro i Libanon fører i øjeblikket til et forøget syrisk pres på Libanons politiske ledere. Syrien har en indlysende interesse i at benytte lejligheden til at udnytte situationens regionale og internationale udenrigspolitiske muligheder. For Libanon bidrager dette yderligere til de skærpede konflikter mellem den siddende regering, Hizbollah og de sunni-muslimske islamistiske grupperinger. De mange konflikter peger i retning af langvarig ustabilitet i det ellers hårdt prøvede Libanon.

Grænsen mellem Libanon og nabostaterne Syrien og Israel er kontroversiel på mere end én facon. En række uafklarede spørgsmål kendetegner situationen, hvoraf Sheeba Farms-spørgsmålet vel nok er det mest internationalt kendte. Langs Bekaa-dalens østside hævdes der af flere iagttagere at være områder, hvor syriske soldater befinder sig på libanesisk territorium. Grænsen mellem Libanon og Syrien bliver (formentlig jævnlige) passeret af våbentransporter på vej fra Iran til Hizbollah i Libanon. Og sandsynligvis lægger Libanon jord til træning af radikale grupperinger, som efterfølgende passerer Syrien (ganske givet efter aftale med regimet i Damaskus) på vejen til Irak.

Da Libanons præsident Michel Suleiman besøgte Syriens præsident Bashar al-Assad i august 2008, var grænsen mellem de to stater et af de centrale emner på dagsordenen. Ingen ved naturligvis hvad de nåede frem til, men det forekommer sandsynligt, at al-Assad benyttede lejligheden til at gøre Suleiman opmærksom på, at Syrien ikke vil finde sig i, at Syriens dominans i området anfægtes. Det betyder ikke, at Syrien ikke gerne ser, at militante grupper oprettholder træningslejre i det nordlige Libanon og i Bekaa-dalen, men Syrien vil vide, hvad der foregår og helst kontrollere begivenhederne.

Grænsen mellem Libanon og Syrien blev etableret under det franske mandat i mellemkrigstiden. Grænsedragningen var ikke fuldstændig "retfærdig" i henseende til at sikre etniske/religiøse hensyns fordeling på hver sin side af grænsen og siden har der fra tid til anden været forsøgt taget hul på spørgsmålet – indtil videre uden succes. Den libanesiske hær udarbejdede i 1975 en rapport om uløste grænseproblemer, der påviste at der 36 steder langs grænsen var kontroverser om tilhørsforhold o. lign. Det særlige Sheeba Farms spørgsmål, der handler om nogle få gårde i det sydøstlige Libanon, er fortsat uafklaret og siden 2006 har et FN-hold arbejdet på denne sag, som også direkte og indirekte indgår i flere FN-resolutioner vedrørende landet.

Israel-sporet

De mange interne problemer i Libanon bekymrer ikke bare Syrien. Også ved Israels grænse mod Libanon opleves en voksende spænding, som kan resultere i fornyet militær konfrontation. Såvel israelske som Hizbollah-ledere har for nylig fremsat bastante trusler, som peger i retning af optrapning. Israels ministerpræsident Ehud Olmert, der 21. september 2008 meddelte sin fratreden, udtalte således tidligere på efteråret, at såfremt det kom til nye angreb fra Hiz-

bollahs side, ville Israel behandle hele Libanon som en Hizbollah-stat, altså med andre ord en trussel om ikke som i 2006 at "tage hensyn" til, at angrebet kom fra Hizbollahs side. Omvendt udtalte Muhammad Raad, leder af Hizbollahs parlamentsgruppe, kort tid efter, at hvis Israel angreb Iran, ville Hizbollah ramme Israel med 11.000 raketter.

Den israelske Libanon-kender Eyal Zisser peger på, at disse konfrontative ytringer fremkommer på baggrund af en ellers let forbedret situation i Libanon efter Doha-samtalerne, der for en stund så ud til at ville skabe politiske stabilitet i den urolige libanesiske politiske virkelighed. Pointen er imidlertid, at Israel netop ikke så Doha som et fremskridt, da Hizbollah jo blev markant styrket i det libanesiske parlament og samtidig havde held til at markere sig som en magtinstans, der kunne diktere betingelserne for politiske forandringer. Hizbollahs status som en uafhængig og stærk libanesiske aktør er en permanent torn i øjet på Israel, der ønsker at stække organisationen, men må konstatere, at dette bliver særdeles vanskeligt, så længe den libanesiske regeringsleder Fouad Siniora, sidder i spidsen for en ustabil politisk ledelse.

Grænsespørgsmålet mellem Libanon og Syrien indgår også i den israelske kritik af udviklingen i Libanon. Den israelske forsvarsminister Ehud Barak har således anført, at den ukontrollerede grænse mellem Libanon og Syrien udgør en væsentlig del af baggrunden for, at Hezbollah i så markant grad har kunnet genopbygge deres arsenal af våben og – ikke mindst – missiler med henblik på kommende aktioner. Barak knytter dette sammen med en kritik af FN's United Nations Interim Force In Lebanon (UNIFIL) i Sydlibanon, som efter Israelsk opfattelse overhovedet ikke har haft den ønskede effekt i henseende til at forhindre en genopbygning af Hezbollah til fuld styrke fra før krigen i 2006 – eller måske endda til et endnu højere niveau.

FN-sporet

UNIFIL-styrken blev oprindeligt etableret i 1978. På baggrund af konflikten mellem Israel og Hizbollah i sommeren 2006 og vedtagelsen af FN-resolution 1701, der markerer at indsatsen handler om at genskabe fred og sikkerhed i Libanon, udvides UNIFIL-styrken til maksimalt 15.000 mand, der gives mandat til at assistere den libanesiske regering med at forhindre indsmugling af våben og andet udstyr (læs: missiler) til Hizbollah eller andre bevæbnede grupper i den sydlige del af Libanon.

FN's resolution 1701 blev vedtaget af FN's Sikkerhedsråd den 11. august 2006. Den gentager ambitionen fra resolution 1559 om at der skal gennemføres en fuldstændig afvæbning af alle bevæbnede grupperinger i Libanon, så alene hæren besidder våben. UNIFIL-styrken har været sammensat af enheder fra så forskellige lande som Danmark, Ghana, Kina, Polen og Ukraine og en række andre. Frankrig, Italien, Spanien og Tyskland har dog leveret de største bidrag af soldater. Det er karakteristisk, at staterne i lokalområdet, Israel, Libanon og Syrien, alle har formuleret kritik af UNIFIL-styrkernes indsats – ikke overraskende drejer den kritik sig bl.a. om overholdelse af forpligtelsen til at overvåge grænserne staterne imellem, om end ud fra forskellige synsvinkler.

I august 2008 er UNIFIL-mandatet blevet forlænget, således at missionen kan fortsætte. Af rapporter udarbejdet i tilknytning til arbejdet fremgår, at de mange problemer med radikale grupper, ofte i (eller i tilknytning til) de palæstinesiske flygtningelejre, betragtes som et stort problem. En FN-rapport med direkte reference til Generalsekretær Ban Ki Moon påpegede i slutningen af august 2008, at grænsesituationen i området ikke er blevet forbedret siden 2007.

Fra syrisk side udtrykker man dyb bekymring over den udbredte smugling over grænsen mellem Libanon og Syrien, hvorfor man har rykket adskillige tusinde syriske tropper til grænseområdet. Uden at ville skyde Syrien motiver i skoene kan man forsigtigt antage, at troppebevægelserne næppe alene handler om at forhindre smugling af spiritus og narkotika over grænsen, selvom dette i sig selv hævdes at være et stort problem. Den syriske udenrigsminister Walid Mouallem har på det seneste lagt pres på Libanon med henblik på at tage fat på at løse de mange grænseproblemer fra libanesisk side.

Grænseproblemerne og de islamistiske sunni-muslimske grupperinger

Med til grænseproblemerne hører, at der så at sige fra alle parter side udtrykkes bekymring over et fænomen, der synes at have fået fornyet styrke i de senere år, nemlig radikale sunni-muslimske grupperinger, der opererer i Libanon, men også passerer syrisk territorium på vej til Irak. Tripoli i Nordlibanon synes at være blevet til hjemsted for voldsomme konflikter mellem pro- og antisyriske grupperinger, sidstnævnte muligvis støttet af kredsen omkring Saad Hariri, selvom dette benægtes.

Som det påpeges i en rapport fra Carnegie Middle East Centre (januar 2008) udgør de prosyriske grupper langt fra nogen monolitisk enhed. En del af miseren synes at kunne forklares ved henvisning til traditionelle sociale forklaringer:

mangel på beskæftigelse, marginalisering osv. Desuden har den hårdhændede kamp mod grupperne utvivlsomt bidraget til en oplevelse af forfølgelse og offergørelse. Men dertil kommer den betydelige opsplittning mellem de religiøse grupper, som under og efter borgerkrigen fortsat kendetegner landet. Og konflikterne i Irak og Afghanistan bidrager til skabelsen af et overnationalt, salafistisk netværk, som søger hen, hvor der er mulighed for aktioner.

I den forbindelse er grænsen mellem Syrien og Libanon igen væsentlig. Syrien kan udnytte disse grupper i sin bestræbelse på fortsat at spille en rolle i Libanon. Men samtidig er det vanskeligt for Syrien at styre hvad der foregår. Al Qaida lader sig ikke kontrollere fra Damaskus og de palæstinensiske lejre undrager sig i nogen grad også kontrol udefra. Det komplicerer situationen, at de palæstinensiske grupperinger ikke entydigt er kontrolleret fra Damaskus. Tværtimod er der betydelig rivalisering og konflikt også mellem palæstinensiske grupper både inden for og uden for lejrene. De libanesiske sikkerhedsstyrker (ISF) påstås at have inddraget prominente salafister med base i Libanon i deres forhandlinger med Fatah al-Islam, der gav anledning til den lange blodige konflikt i Nahr el-Bared-lejren nord for Tripoli i sommeren 2007, der kostede flere hundrede mennesker livet. Alt i alt et uhyre komplekst billede, som peger på langsigtede problemer.

Grænseproblemer og langvarig uro.

Der er således ikke noget der tyder på, at Libanons mange interne problemer falder til ro foreløbig. Uroen fører forøget syrisk pres på Libanons politiske ledere. Og for Libanon bidrager dette yderligere til de skærpede konflikter mellem den siddende regering, Hizbollah og de sunni-muslimske islamistiske grupperinger. De mange konflikter peger i retning af langvarig ustabilitet i Libanon og grænseproblemstillingen i al sin mangfoldighed understøtter denne triste tendens.

På det seneste har flere iagttagere gjort gældende, at en fornyet syrisk invasion er nært forestående. I betragtning af, dette langt fra ville være nogen garanti for kontrol med de mange uroelementer i Libanon og desuden at en invasion ville være en voldsom provokation i forhold til det internationale samfund, forekommer en decideret invasion næppe sandsynlig. Men det er klart, at uanset kortsigtede interesserer i at bidrage til uroen i Libanon kan heller ikke Syrien i længden leve med Libanon som et fornyet, kaotisk konfliktområde.

Libanons problemer ved grænserne bidrager til at destabilisere situationen og de involverede aktører synes enten ikke at ønske at gøre noget alvorligt ved det eller er ikke i stand til det. Løsningerne synes derfor at ligge langt ude i fremtiden.

Kilder:

Abdel-Kader, Nizar: A new vision for good neighbours, *Bitterlemons*, 37,6, Sept. 18.

Abdel-Latif, Omayma: Lebanon's Sunni Islamists – A Growing Force, *Carnegie Papers*, Carnegie Middle East Center, No. 6, 2008.

Allaf, Rime: As Syria watches, Lebanon changes, *Bitterlemons*, 37,6, Sept. 18.

Biederman, Ferry: Syria-Lebanon tensions rise, *Financial Times*, 1. October 2008.

Blanford, Nicholas: Border complications promise long dispute, *Bitterlemons*, 37,6, Sept. 18.

The Daily Star (<http://www.dailystar.com>).

Harris, Alistair: Half Full or Half Empty: Assessing Prospects for Peace in Lebanon, *SUIPeace Briefing*, United States Institute for Peace, May 2008.

Katrib, Jean-Pierre: Ending (or Deepening) the Crisis in Lebanon: The Role of Electoral Reform, *PolicyWatch#1378*, The Washington Institute for Near East Policy, June 2008.

The Middle East and North Africa 2008, London: Routledge 2007.

Schenker, David: Can Lebanon's March 14 Reverse the Tide? *PolicyWatch#1391*, The Washington Institute for Near East Policy, July 2008.

Syria urges security cooperation on Lebanon's border, *International Herald Tribune*, 1. October 2008.

UN: Security Council Report, October 2008, Lebanon, UN, New York, 2008.

Zisser, Eyal: On a new path, *Bitterlemons*, 37,6, Sept. 18.

Stikord:

Emner: Grænsekonflikter, Sheeba Farms, FN Resolution 1701

Lande: Libanon, Syrien, Israel